

De druppelen van onder den dorpel : een woord over den voortgang en den zegen van het zendingswerk

<https://hdl.handle.net/1874/235638>

DE DROPPLEN VAN
 ONDER DEN DORPEL.

Een woord over den voortgang en den zegen
van het Zendingswerk,

DOOR

H. S. B.

ERMELO. — ZENDINGSDRUKKERIJ.

mm12503

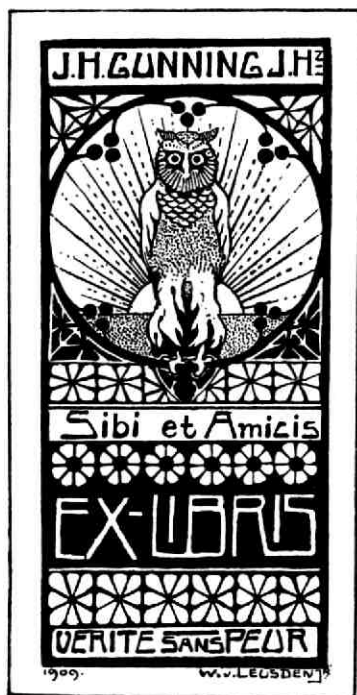
GUNNING

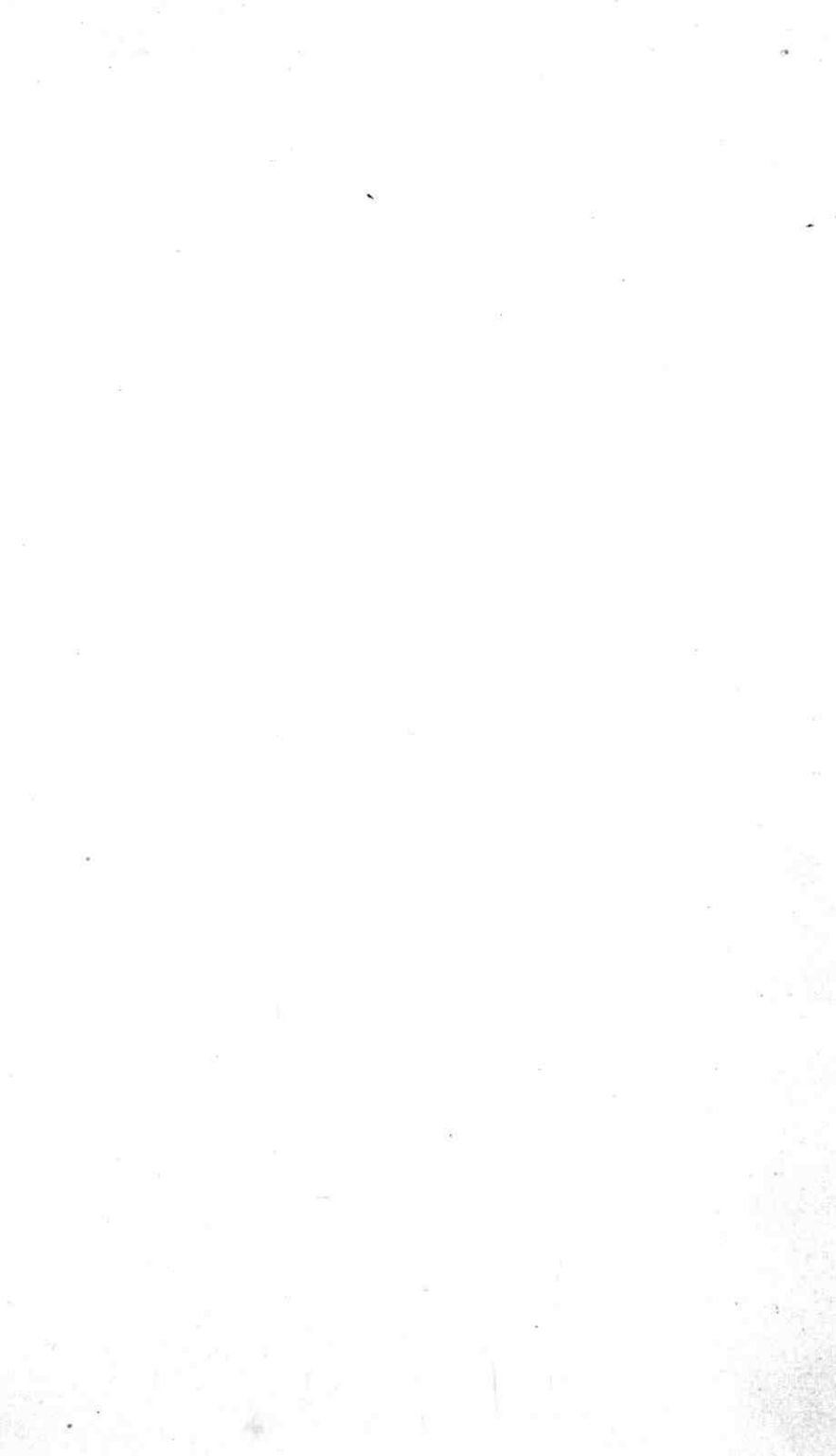
1

K

67

7224

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

~~A. K. 67~~

1 D 12

DE DROPPLEN VAN ONDER DEN DORPEL.

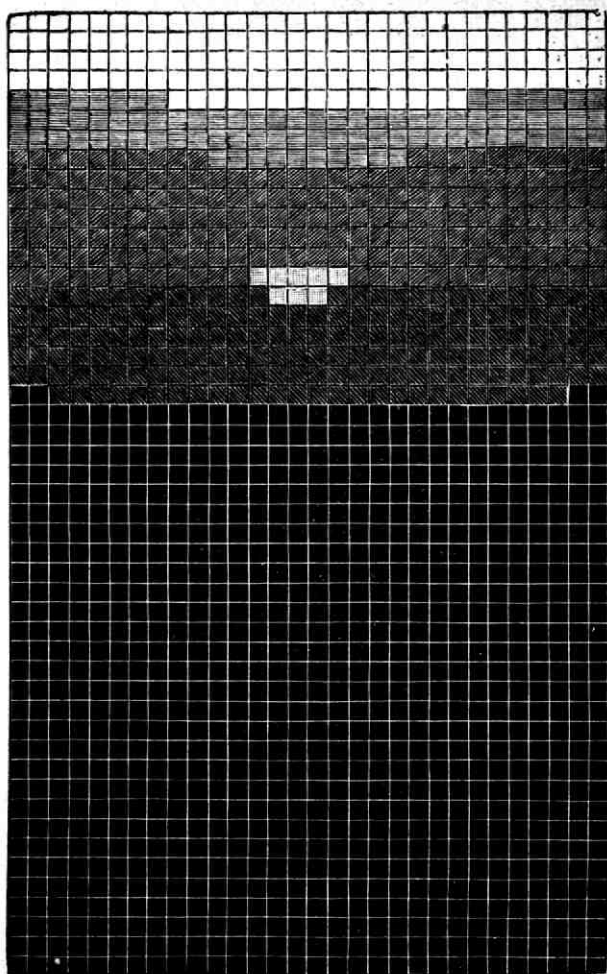
Protestanten
200 millioen.

Grieksch
Katholieken
105 millioen.

Roomsch-
Katholieken
195 millioen.

Joden
bijna 8 mill.
Mohammeda-
nen 180 mill.

Heidenen
812 millioen.

VERKLARING.

Algemeene berekening van de bevolking der aarde
1500 millioen. [Duizend vijfhonderd millioen.]
Ieder vierhoekje stelt een millioen zielen voor.

GUNNING *ing 1. K. 1 = 7*

DE DROPPELEN VAN ONDER DEN DORPEL.

EEN WOORD OVER DEN VOORTGANG EN DEN
ZEGEN VAN HET ZENDINGSWERK,

DOOR

H. S. B. *of schuma*

[1099]

Prijs f 0.25

ERMELO. — ZENDINGSDRUKKERIJ.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

INLEIDING.

De bladzijden, die den vriendelijken lezer hierbij worden aangeboden, bevatten een rede, die te *Ouddorp* voor een kleinen kring van belangstellenden werd uitgesproken in den zomer van 1896, op den 300-jarigen herinneringsdag van de aankomst der eerste Nederlandsche schepen ter kust van Bantam.

De schrijver ervan eischt voor zich niet den lofkranz der oorspronkelijkheid, van welke trouwens, bij de bloote mededeeling van de feiten en cijfers der naakte historie, kwalijk sprake kan gaan. Het was hem slechts te doen, om eenige *belangstelling* te wekken voor de Zending in een gemeente, waar tot op korten tijd geleden, voor de prediking des Evangelies in de wereld der Heidenen zoo goed als niets gevoeld werd. En daartoe heeft hij gebruik gemaakt van alle Zendingsgeschriften die hem tot dit doel konden dienen en zich onder zijn bereik bevonden. Dankbaarheidshalve worden — ook om den zegen dien zij onder het lezen schonken — hiervan enkele vermeld. Het zijn :

„Lichtstralen op den Akker der Wereld”. — Rott. Bredée.
Berichten der Utrechtsche Zendingsvereniging.

ARTHUR T. PIERSON : Het hulpgeroep der Zending. —
Nijmegen. Miborn.

Ermeloosch Zendingsblad. Zendingsdrukkerij te Ermelo.
HOFFMANN. Merkwaardigheden uit de geschiedenis der
Zending. 2 dln.

PATON. Het leven van John. G. Paton, Zendeling op
de Nieuwe Hebriden.

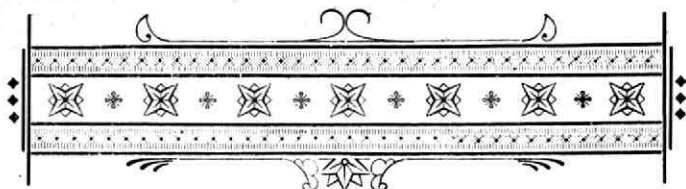
Onder bovengenoemde en vele andere uitnemende geschriften over de Zending, die in den laatsten tijd het licht hebben gezien, moet dit zwakke woord wel een geringe plaats innemen. Dat het thans, door den druk vermenigvuldigd, bestemd wordt in wijderen kring bekend te raken, dankt het dan ook alleen aan de omstandigheid, dat de Heere der Gemeente machtig is, Zich te verheerlijken, ook in het zwakke. Vergezelle Hij het daartoe met Zijn genadigen zegen!

Ouddorp.

H. S. B.

P. S. Mocht deze uitgaaf een batig saldo opleveren, dan is dit bestemd, deels voor de Zending, deels voor de Christelijke School in de plaats mijner inwoning.

B.

Nog slechts een drietal jaren¹⁾, M. V.! en het laatste *decennium* der 19e eeuw is in het graf gezonken, waarboven het morgen-rood van een *nieuwen* eeuwkring aanlicht.

„Gij *twintigste eeuw* zult g' óók uw Paaschfeest vieren?” zoo vroeg in de middeleeuwen een dichterskerkleeraar; en bange twijfel vervulde zijn ziel, of in die voor hem nog zoo verre toekomst het Paaschfeest voor het menschedom nog wel zin en beteekenis zou hebben.

Welnu, M. V.! indien het eerstvolgende drietal jaren ons geen ingrijpendere veranderingen in den loop der wereldhistorie te zien geeft, dan anders in een heel *milennium* plegen plaats te grijpen, dan zal de uitkomst zijn vrees op het allerdeerlijkst beschamen.

Wel heeft het dikwijls zoo *geschenen*, alsof er in de 20ste eeuw geen plaats meer zou wezen voor een feest ter eere van den Gekruisigden Christus. Wat al stormen hebben, sinds de wanden der enge kloostercel getuigen waren van de bange twijfelzucht van onzen dichter, tegen het huis Gods aangewoed! „Zij hebben mij dikwijls benauwd, van mijne jeugd af aan”, zegge nu Israël; „zij mij dikwijls van mijne jeugd af aan benauwd. Ploegers

¹⁾ Zie de Inleiding.

hebben op mijn rug geploegd; zij hebben lange voren getrokken. Maar nochtans: zij hebben mij niet overmocht" ¹⁾).

„Het Christendom is door twaalf menschen in de wereld rondgedragen? — ik zal u toonen, dat één man voldoende is, het er uit te bannen", sprak honderd jaar geleden Voltaire.

Zijn schimptaal was even belachelijk als de schimptaal van Goliath. Thans, na honderd jaren, is het Christendom niet slechts *niet vernietigd*, maar het is twaalfvoudig toenomen in beteekenis en in kracht. De aarden pot der Voltairiaansche wijsbegeerte heeft zijn oorlog tegen de steenrots van het Christendom uitgestreden, en er is bijna geen scherf meer van te vinden, waaruit de Ongodisten van dezen tijd de bittere wateren van het materialisme willen drinken; maar de Steenrots *staat* nog, — onbewogen, ongerept. De Heere heeft de snorkerijen van dezen Franschen Filistijn beschaamd gemaakt, en zelfs zijn zwaard bevindt zich thans in de hand van zijn weerpartij: in het huis, waar vroeger Voltaire de slagorden Israëls hoonde, bevindt zich nu een Bijbeldrukkerij!

Twintig eeuwen zijn sinds den eersten Kerstnacht over het menschedom henengevaren, en nog altijd is het Christendom even levend als in den beginne.

„De wereld wentelt op den wiekslag voort der jaren;

„Geslachten, volken vluchten heen;

„Gewoonten, wetten gaan als wisselende baren,

„Niets blijft er dan *het Kruis* alleen!"

En nog altijd is dat kruis wèl „den Joden een ergernis en den Grieken een dwaasheid, maar hen, die gelooven, een kracht Gods tot zaligheid" ²⁾).

Men heeft het einde der nu dalende eeuw niet kunnen afwachten, om uit een harer sprekendste kenmerken een naam voor haar af te leiden.

¹⁾ Ps. 129.

²⁾ Rom. 1.

„De *verlichte* negentiende eeuw”, zoo betitelt haar een geest van ijdele zelfvoldaanheid. „De eeuw van stoom en electriciteit”, zoo roept een ander, meer geneigd tot het concrete dan tot het abstracte. Maar geen van beide benamingen kunnen ons voldoen. Wij wenschen de dingen van deze aarde te beschouwen van een standpunt, dat hooger is dan de aarde, en waar wij ons tegenover de 19^e eeuw plaatsen, daar rijst bij ons allereerst de vraag: Welke beteekenis heeft deze eeuw voor het koninkrijk Gods? En, gedachtig aan deze vraag, zullen wij, waar we een naam aan onze eeuw moeten toekennen, een gansch anderen voorstellen, we wenschen haar te noemen: *de eeuw der Zending*.

De eeuw der Zending! Ja, waarlijk, M. V. ! wij hopen, dat gij ten minste na afloop dezer samenkomst het met ons eens zult zijn, dat men geen passender benaming voor haar zou kunnen vinden, dan deze. Voor wie maar eenigszins belang stelt in de dingen van het Koninkrijk Gods, is er inderdaad niets merkwaardigers dan de reusachtige uitbreiding, die het werk der Zending juist in deze eeuw heeft ondergaan. „Onbekend maakt onbemind,” zegt het spreekwoord en, zoo ergens, dan is het op de Zending van toepassing. De geringe belangstelling, die er in vele gemeenten — en helaas, ook in de onze! — voor het werk der Zending gevonden wordt, is dan ook slechts hieruit te verklaren, dat de meesten onbekend zijn met dit wonder der 19^e eeuw. Want niemand, die ook maar *iets* gevoelt voor het Koninkrijk van Jezus Christus, kan koud blijven bij het vernemen, van wat God in deze onze eeuw heeft gewrocht. Zal ik er u iets van trachten te schilderen? Zal ik het voor u trachten te belichamen in een beeld? De verbeeldingskracht van het koude Westen zou hierbij te kort schieten. Indien gij er iets van zult verstaan, dan moet ik mijn blik naar het

Morgenland richten, en de verve voor mijn tafereel leenen van een der gloeiendste en meest fantastische koloristen uit het heilig Oosten. Ezechiël, de profeet, begeleide met zijn klinkende Godsbazuin ons gebrekkig stamelen, en de profetie der vertroosting, die hij eertijds het geplaaide Israël voorhield aan de stroomen van den Chebar, zij ons het beeld, waarin wij het werk aanschouwen, dat de God van Israël in onze dagen gewrocht heeft.

Gij vindt deze profetie in zijn 47ste Hoofdstuk, vs. 1—9.

Daarna bracht (de engel) mij weder tot de deur van het Huis, en ziet, er vloten wateren uit, van onder den dorpel des Huizes naar het oosten; — want het voorste deel van het huis was in het oosten; — en de wateren daalden af van onderen, uit de rechterzijde des Huizes, van het zuiden des altaars.

En Hij bracht mij uit door den weg van den noorderpoort, en voerde mij om door den weg van buiten, tot de buitenpoort, den weg die naar het oosten leidt; en ziet, de wateren sprongen uit de rechterzijde.

Als nu die man naar het oosten uitging, zoo was er een meetsnoer in zijne hand; en hij mat duizend ellen, en deed mij door de wateren doorgaan, en de wateren raakten tot aan de enkelen.

Toen mat hij nog duizend ellen en deed mij door de wateren doorgaan, en de wateren raakten tot aan de knieën; en Hij mat nog duizend, en deed mij doorgaan, en de wateren raakten tot aan de lenden.

Voorts mat Hij nog duizend, en het was eene beek, waar ik niet kon doorgaan: want de wateren waren hooge wateren, waar men door zwemmen moest; eene beek, waar men niet kon doorgaan.

En Hij zeide tot mij: Hebt gij het gezien, menschen-kind? — Toen voerde Hij mij en bracht mij weder tot aan den oever der beek.

Als ik wederkeerde, ziet, zoo was er aan den oever der beek zeer veel geboomte, van deze en van gene zijde.

Toen zeide Hij tot mij: Deze wateren vlieten af naar het voorste Galiléa, en dalen af in het vlakke

veld: daarna komen zij in de zee; in de zee uitgebracht zijnde, zoo worden de wateren gezond.

Ja, het zal geschieden, dat alle levende ziel, die er wemelt, overal, waarheen een der twee beken zal komen, leven zal; en daar zal zeer veel visch zijn, omdat deze wateren daarheen zullen gekomen zijn; en zij zullen gezond worden, en het zal leven, alles waarheen deze beek zal komen."

Beschouwen wij dit visioen van Ezechiël als een beeld van het werk Gods in deze eeuw. Het toone ons:

- 1°. Hoe God den stroom des evangelies geleid heeft over den dorren bodem des Heidendoms.
- 2°. Hoe deze stroom de woestenij gezet heeft tot een vruchtbaren „hof des Heeren."

I. Het was een hoogst eigenaardig gezicht, M. V.! dat den zoon van Buzi te beurt viel. „God zal kracht geven", zoo luidt de vertaling van zijn naam en jaren zijns levens besteedt hij, om er het verdwaasde Juda op te wijzen, niet zijn kracht te zoeken in het navolgen van de afgoderijen der volkeren, maar in den levenden God.

En als eindelijk al zijn treffende zinnebeeldige waarschuwingen vruchteloos blijken, als eindelijk het rechtvaardig oordeel Gods over het wederspanning volk komt, dan is het wederom Ezechiël die mede gaat met de schare der ballingen, maar nu niet om ze langer te verschrikken met de verkondiging van boete, die toch reeds te spade zou komen, maar om ze te vertroosten, door ze te wijzen wederom op Hem, „die kracht zal geven." Moge Juda ook in ballingschap zijn, en in droefheid harp en luit aan de wilgen hangen, — moge Jeruzalem verwoest en de tempel tot een puinhoop gesteld zijn, — tòch blijft daar een reden over tot troost. Niet eeuwig zal de toorn Gods duren. Immers, er is een oogenblik in Zijn toorn, maar een eeuwigheid is er in Zijn goedgunstigheid. Het volk van Juda zal eens terugkeeren;

Jeruzalem zal herbouwd, een nieuwe tempel opgericht worden. In talrijke visioenen aanschouwt de ziener aan den Chebar reeds, hoe de stad en het heiligdom er alsdan uit zullen zien; en een Engel des Heeren geeft hem met architectonische juistheid de lengte op van elken muur, de breedte en hoogte van elke kamer. Voor den oppervlakkigen lezer *onzer* dagen moge de opsomming van al deze afmetingen iets eentonigs hebben, maar wèlk een troost moeten deze dorre cijfers hebben bevat voor de arme ballingen in Babylon, die nog kort geleden dat zelfde Jeruzalem in vlammen hadden zien opgaan!

Doch daar was meer.

Een uiterlijke bouw des tempels en der Jeruzalemsche paleizen alleen was niet voldoende geweest; in de opnieuw geboren stad moest ook een nieuw leven ontwaken. Welnu, staande in de poort des vernieuwden tempels, ziet de profeet, en ziet! er vloten wateren van onder den dorpel naar het Oosten. De ziener kon het visioen onmogelijk misverstaan. Voor welken Oosterling is het water niet het zinnebeeld der levenwekkende en reinigende genade Gods? Maar ach, hoe gering waren deze wateren! Slechts enkele druppels, die van onder den dorpelsteen uitlekten en verder voortvloeiden door de onderaardsche goten en gewelven, naar wie weet waarheen! De profeet heeft echter geen tijd, om aan jammerklachten lucht te geven, want de engel Gods voert hem door de Noorderpoort naar buiten de stad, en ziet, daar ziet hij tot zijn verwondering de verloren gewaande wateren van onder den stadsmuur helder en rein naar buiten vlieten. Duizend ellen verder zijn de druppelen van onder den dorpel reeds aangegroeid tot een goot, die de enkelen van den profeet bespat. Nog duizend ellen, en de wateren reiken tot aan de knieën; bij een volgend duizendtal ellen zijn zij reeds tot de lendenen geklommen, en als de engel nog duizend ellen gemeten heeft, zijn zij aangegroeid tot

een beek, waar men niet door kan gaan, „want de wateren waren hooge wateren geworden, een beek, waar men door zwemmen moest.” En altijd verder bruist deze beek. Aan weerszijden van hare oevers groent het geboomte bij menigten; hare wateren bevochtigen het gansche Galiléa, (anders het minst bevoorrechte deel des Israëlitischen lands, vooral in Ezechiëls dagen); een heir van visschen spartelt in hare stroomen; overal waar zij komt, brengt zij nieuw leven en — wonder der wonderen! — als zij zich uitstort in de zee, heeft zij het vermogen, zelfs de brakke wateren gezond te maken.

„Hebt gij het gezien, menschenkind!” zoo roept de engel den verbaasden profeet toe. En dezelfde roepstem herhalen wij ook voor u, M. V.! want ziet! heden, in deze 19e eeuw, is — zij het dan ook in een anderen zin, dan hier bedoeld wordt — deze Schrift in uwe ooren vervuld. O, zeker, ik weet het: in de eerste plaats ziet deze profetie op het herstel van den Joodschen staat na de Ballingschap; en hare volledige vervulling zal zij alsdan eerst erlangen, wanneer de strijd tegen Gog en Magog volstreden ¹⁾, en de troon des Lams opgericht zal zijn, van waaronder deze wateren eeniglijk hunnen oorsprong zullen nemen²⁾. Maar daar valt, voor wie geen vreemdeling is in de historie van Gods leidingen met zijn volk, een heilige harmonie op te merken in de daden des Heeren, waardoor de èene verlossing de type wordt van de andere, de voorafgaande gerichtsoefening het voorbeeld van de volgende; zoodat in één daad des Heeren vele volgende als 't ware verborgen liggen. Daarvandaan ook, dat wij de uitstorting van Gods genadegaven na de ballingschap als beeld mogen beschouwen van de uitstorting Zijner genade, waarvan wij in deze eeuw getuigen mogen zijn.

¹⁾ Ex. 37, 38.

²⁾ Op. 22.

„De eeuw der Zending”, zoo noemden wij de 19e eeuw. En terecht. Want de tijd, die daaraan onmiddellijk voorafging, was in dit opzicht zoo dor en onvruchtbaar als de landouwen, die Ezechiël zag, vóór ze door het vruchtbarmakend water besproeid werden. Sinds eeuwen had de kerk het Zendingswerk verwaarloosd, en, laat ons er bijvoegen: zeer tot haar eigen schade. De gemeente toch van Christus is een *Zendings*gemeente, en zij kan hare roeping, allen volken het Evangelie te verkondigen, niet straffeloos verzuimen. „Toen ik zweeg, werden mijne beenderen verouderd”, dit is niet alleen de ervaring van David, en van de bijzondere personen uit Gods volk, maar ook van de Gemeente in haar geheel. Zoodra dan ook de Zendingsgeest in de kerk begon te wijken, kwam daar plaats open voor allerlei verderfelijke dwalingen, waarin zij honderden jaren bleef liggen. Het Protestantisme ontstond; maar de aldus herboren Kerk had te zwaren strijd te voeren tegen den Paus en de Jezuïeten, om aan uitbreiding in de Heidenwereld te kunnen denken. En in de 18e eeuw verzonk het Protestantisme in zulk een staat van doodigheid, dat het volkomen ongeschikt was, om in dezen zijn Goddelijke roeping te betrachten. In Nederland verhieven mannen als Brakel en Smytegelt vergeefs hunne stemmen tegen de algemeene ontkerstening. In Duitschland scholden de predikanten op het piëtismes, en preekten op het Paaschfeest over verschillende wijzen van begraven, en wisten, waar zij spreken moesten over het Kind, dat voor ons in de kribbe werd gelegd, niets beters te doen dan een redevoering te houden over „het nut der stalvoeding”. In Engeland ging Blackstone al de beroemde predikanten van Londen hooren, maar verklaarde, in hunne preeken niet meer Christendom gevonden te hebben, dan in den eersten den besten roman, en niet te hebben kunnen hooren, of het Christenen waren of Mohammedanen die daar het woord voerden. — De

enkelen, die aandrongen op een meer werkdadig Christendom, werden veracht en met vijandschap bejegend. Er was geen kerk in ons gansche vaderland, waar er in de verste verte aan zoo iets als Zending werd gedacht, ja, het werd voor onrechtzinnig gehouden, er aan te denken.

Wie had gedacht, M. V.! dat er uit zulk een Babel van traagheid en onverschilligheid verlossing mogelijk was. Wie had gedacht, dat op zulke ruïnen ooit weer iets gebouwd zou kunnen worden?

Welnu, wat aan menschen onmogelijk scheen, dat heeft God gedaan. De Heere heeft den spotters het zwijgen opgelegd en de machten der hel beschaamd gemaakt. Hij heeft medelijden gehad met Jeruzalem, en een welgevallen aan haar gruis. En ziet, uit de aldus herbouwde Stad Gods is een beek ontsprongen, die leven heeft gebracht in het dorre, en die de wateren der wereldzee heeft gezond gemaakt.

Nietig en onbeteekend was het begin van dezen stroom. Hier een druppel en daar een druppel, die in 't eerst weinig of niets geacht werden.

In het jaar 1712 richtte een twaalf-jarige schooljongen, NICOLAAS VAN ZINZENDORF, aan de school van Dr. Francke te Halle onder zijn schoolmakers een vereeniging op onder den naam „De Orde van het Mosterdzaad.” De regel dezer Orde was, dat elk der leden zou trachten, één ziel te winnen voor het Koninkrijk der Hemelen. Ouder geworden, werd Zinzendorf, zoowel door de Lutherschen als door de Gereformeerden, uitgeworpen, maar dat neemt niet weg, dat deze Mosterdzaad-orde voor duizenden en duizenden ten zegen is geweest. Laat ik hier van de leden der Broedergemeente, naast den naam van Zinzendorf, die jarenlang in West-Indië doorbracht, en het middel werd, waardoor duizenden arme slaven vrijgekochten van Christus werden, ook nog de namen

noemen van DOBER, die, om slaven te kunnen winnen, zelf het pijnigende slavenjuk op de schouderen nam; en van NITSCHMANN, die in het barre Labrador en in Groenland een Eskimo werd, opdat hij de Eskimo's winnen mocht.

Deze pogingen der Broedergemeente bleven echter meer op zichzelf staan. Wat den eersten stoot gaf aan de groote zendingsbeweging der 19e eeuw, was het werk van een eenvoudige man, WILLIAM CAREY, schoenmaker te Paulespury in Engeland. Deze godvreezende man werd door den Heere krachtig bepaald bij het woord: „Predikt het Evangelie aan alle creaturen.” Toen hij optrad, bestond er niets van eene vereeniging tot Bijbelverspreiding. Ofschoon het reeds twee en een halve eeuw na de Hervorming was, was de Bijbel onder het volk van Engeland, voornamelijk op de dorpen, haast nog even schaarsch verspreid als in de Middeleeuwen. Maar *hij* heeft gedurende zijn leven van zijn driesttal meer dan 300.000 Bijbels verspreid. Zwaar drukte op zijn ziel de nood der arme Heidenen. Het was hem echter onmogelijk, om eenigen steun te vinden voor zijn streven. „Ga toch zitten,” — zoo voegde op een vergadering, waar hij de belangen der Zending bepleitte, een der rechtzinnigste en geleerdste predikanten van zijn tijd, Dr. Ryland, hem toe, — „ga toch zitten man, en laat de zorg voor een verlorengaande wereld aan God over!” Jarenlang worstelde hij met doodende onverschilligheid. En eerst in 1793 vond hij steun. Het waren twaalf arme Baptistenpredikanten, die in dat jaar met Carey in het huis eener behoeftige weduwe te Paulespury samenkwamen. Zij knielden neer op den vloer, en beloofden aan God en aan elkander, wat thans iedereen belooft, die lidmaat wordt onzer Ned. Herv. Kerk, namelijk, „zooveel in hun vermogen was mede te zullen werken tot den bloei van het Godsrijk.” Daarna legden zij bij elkaar, tgeen elk hunner op dat oogenblik bezat; de som van deze eerste

bijdragen voor de Zending bedroeg 12 pond, 6 shillings en 2 stuivers. Hiermede was de grond gelegd tot het twee jaar later, in 1795 opgerichte *Londensche Zendingsgenootschap*.

En tot welk een oogst van zegen heeft die nietige eersteling aanleiding gegeven!

In 1797 werd het *Nederlandsche Zendelinggenootschap* opgericht; in 1800 de *Jänicke-Zending*. Daar op volgden de *Bazeler*, de *Rijnsche Zending*, en het *Amerikaansch Genootschap*; en, waar honderd jaar geleden in alle Protestantse kerkgenootschappen de Zending voor een onmogelijk iets werd gehouden, daar is er thans niet één Protestantse kerk, die geen eigen Zendings-organisatie heeft, en allen doen hun best, om elkander in Zendingsijver te overtreffen. De twaalf pond en enkele shillings van Carey en de zijnen, zijn aangegroeid tot een jaarlijksche uitgaaf van 25 millioen guldens. Het Woord Gods is vertaald in bijna driehonderd talen. Een leger van drie duizend Zendelingen doet thans den aanval op het Heidendom, en in 14000 Christelijke scholen worden de kinderen der Heidenen thans onderwezen.

Wanneer men deze dingen nagaat. M. V.! dan moet men uitroepen: Wat heeft God gewrocht! Met een machtige hand en een uitgestreken arm heeft Hij ons uitgeleid uit het Babel van traagheid en onverschilligheid. Het leger van Israël, dat eeuwen lang in werkelooze rust lag tegenover het Kanaän van 't Heidendom, is thans over zijn geheele linie in den strijd gewikkeld. De droppelen, die honderd jaren geleden van onder den dorpel vloeiden, zijn aangegroeid tot een beek, waar men niet door kan gaan, een beek, „waar men door zwemmen moet, want de wateren zijn hooge wateren geworden.”

Doch niet alleen dat God in zijne gemeente een Zendingssijver heeft uitgestort als nooit te voren, maar ook heeft Hij zelf een ruime baan gemaakt voor Zijn Evangelie. Volken, die eeuwenlang volkomen afgesloten waren voor elke poging, om ze met het Christendom bekend te maken, zijn in eens uit hunne schuilhoeken te voorschijn gehaald. Zware en eeuwenoude grendels zijn met één slag gebroken, en God heeft de poorten van het Heidendom wagenwijd opengeworpen. Ja, men mag zeggen, dat geen tijdperk, zelfs niet de tijd der Apostelen, gunstiger was voor de uitbreiding van het Christendom dan dat, waarin wij thans leven.

Wat al bezwaren heeft God opgeruimd, die aan het Evangelie in den weg stonden!

Daar waren vooreerst de bezwaren van het *reizen*. Wij kunnen ons thans geen denkbeeld vormen van de moeiten en zorgen, die de Zendingelingen hadden te dragen, enkel reeds om de plaats hunner bestemming te bereiken. Geregelde vaart bestond nergens, zelfs niet naar de grootste centra der bevolking in het buitenland. Waar thans elke week de groote transatlantische booten u in enkele dagen van het eene einde der aarde naar het andere einde brengen, daar moest men vroeger vaak weken en maanden wachten op een koopvaardijship, dat toevallig dezen of dien koers moest volgen. Een reis naar Indië duurde negen à tien maanden. Betrouwbare gegevens aangaande het land, dat men ging bewonen, bestonden er niet; de kaarten der werelddeelen waren nog zoo goed als blank, en wat er nog op voorkwam, was geheel fout. De kennis der aardrijkskunde van vreemde landen bestond bijna uitsluitend uit fabelachtige berichten van zeelieden, en bracht den toekomstigen reiziger naar die streken eer van de wijs, dan hem van dienst te zijn. Eenmaal in de Heidenwereld aangeland, bestond er zoo goed als geen kans, eenige verbinding met het

moederland te onderhouden. Van al de onmisbare levensbehoefden, als artikelen voor woning en kleeding, die men in alle oorden der wereld thans uit Europa betrekken kan, was er toen geen enkele die bekomen kon worden.

Naast den Evangelie-arbeid hadden de Zendelingen in het dikwijls moordend klimaat het ambacht te beoefenen van metselaar, timmerman, landbouwer, smid, schoenmaker, kleermaker, en wat niet al! En dat alles dikwijls zonder de allernoodigste grondstoffen en gereedschappen te hebben. — Welk een onderscheid bij den toestand van tegenwoordig! Men reist thans tienmaal zoo snel als voorheen. Groote zeemonsters van schepen stoomen op geregelde tijden naar alle steden van eenige beteekenis in de vijf werelddeelen. De geringste en verstaafgelegen eilanden van Indië en de Zuidzee worden op vaste dagen aangedaan door de postbooten, die den Zendeling brieven van zijn dierbare achtergelaten betrekkingen en levensbehoefden uit het vaderland bezorgen. Het reusachtige Azië is doorsneden door een spoorweg van den Oeral tot de Japansche Zee, welhaast ook van de Zwarte Zee tot de Perzische Golf; stoombooten brengen u langs den Nijl tot in het hart van Afrika; de geheimen van Indië's en Amerika's binnenlanden zijn wereldkundig geworden, en de locomotief doorvliegt de eeuwige vastelanden van oceaen tot oceaen.

Daar waren voorts bezwaren der taal. De Zendeling kende dikwijls de taal, waarin hij moest prediken, zelfs niet bij name, laat staan er één volzin in te kunnen stamelen. Daar de wetenschap van de verwantschap der talen nog in de wieg lag, bood de studie der spraak in het nieuwe land hem bijna onoverkomelijke moeilijkheden aan. Het Woord Gods moest worden overgebracht in talen, waarin voor vele begrippen zelfs geen woorden te vinden waren. Er waren Heidenen, die nog niet eens bij name wisten wat liefde, vrede of eerlijkheid was. Zelfs

die *woorden* waren in hun spraak onbekend. -- Thans is de Schrift in bijna al de voornaamste talen van het Heidendom overgebracht; en in uitstekende scholen ontvangt de Zendeling, alvorens te vertrekken, onderwijs in de spraak van het land, waar hij zich gaat vestigen, en aangaande de zeden en gewoonten van deszelfs inwoners.

En eindelijk, niet het minst waren er bezwaren van *maatschappelijke* en *politieke* aard. De vrouwen waren opgesloten in de harems en zenana's en even onbereikbaar als de sterren des hemels. Het kastenwezen in Indië deelde het menschedom af in klassen, die op doodstraf geen gemeenschap met elkaar mochten hebben. In al de landen van het vroeger zoo machtige Turksche rijk stond Christen te worden gelijk met het leven te verliezen. China was in letterlijken zin door een muur van de buitenwereld afgesloten, en in Japan was de toegang op verbeurte des levens aan elken Christen verboden. Indië en Amerika stonden onder de voogdij van Roomsche Staten, die in Europa de belijders der waarheid in duivelachtigen ijver met galg en brandstapel vervolgden.

Welnu, M. V.! God heeft al deze afsluitingen verbroken, en al deze hinderpalen op zij geworpen. Merkt op de hand des Heeren! Een driehonderd jaar geleden waren de Roomsche landen in Europa oppermachtig. Maar ziet, God heeft gewild, dat de overheerschende macht in de overzeesche gewesten een protestantsche zou zijn, en de hegemonie ging over van Portugal en Spanje op Engeland en Nederland. Thans wordt in het reusachtig land rondom den evenaar door enkele duizenden Nederlanders en Engelschen een bevolking in bedwang gehouden van 300 millioen zielen. *Geldzucht* heeft hen derwaarts gedreven, 't is waar; maar dit neemt niet weg, dat God met de toelating van dat alles Zijn bedoeling

heeft gehad. Men zou kunnen zeggen met Jozef: „Gijlieden wel, gij hebt dit ten kwade gedacht, maar God heeft dat ten goede gedacht, om te doen, gelijk het is heden ten dage, en *om een groot volk te behouden van den dood.*” Want juist doordien al deze millioenen onder de heerschappij geraakten van het protestantsch Europa, werd daar de deur geopend voor de Zending. Waar anders ieder Zendeling een onvermijdelijken dood zou hebben gevonden, daar mag hij thans onder bescherming der Nederlandsche of Britsche vlag overal het Woord Gods prediken, onverhinderd. — *China*, wie zou gezegd hebben, dat China ooit toegankelijk zou worden voor de prediking des Evangelies? Welnu, een even onrechtvaardige als schandelijke *opium-oorlog* moest in Gods hand het middel worden, om dit reusachtige „rijk van het midden” te ontsluiten. — *Japan*, dat vroeger alleen gemeenschap wilde houden met de Hollanders, en dan nog slechts handelsgemeenschap op het eilandje Decima, heeft, na eeuwenlange afzondering, vrijwillig zijn grenzen opengezet voor de Europeesche beschaving. — Het rijk van *Siam* werd ontsloten door de gelukkige werkzaamheden der zendeling-geneesheeren; de regeering zelf noodigde de boodschappers Gods uit over te komen, evenals de Macedonische man in het droomgezicht van Paulus, die den Heiden-apostel toeriep: Kom over, en help ons! — *Afrika*, dat vroeger even onbekend als ontoegankelijk was, is thans zoo goed als geheel onder de koloniseerende volken verdeeld, en het is opmerkelijk: overal is de toegang voor het zendingswerk ontsloten. Ja, zelfs in den reusachtigen Congo-Staat, die onder beheer staat van het Roomsche België, is den protestantschen zendeling op alle plaatsen vrije beweging gewaarborgd. —

Het *kaste-stelsel* in *Indië* wordt verbrijzeld onder de raderen van den locomotief, want de gierigheid der *Brah-*

mienen heeft dit voordeel behaald op de kastegeest, dat in spoor- of tramwagen het standonderscheid is opgeheven. En zoo kan men daar het schouwspel zien, dat menschen van verschillende stand naast elkaar zitten in één spoorwegcoupé, dat ze een praatje met elkaar aanknoopen, en elkander beleefdheden bewijzen. Het is waar: nog altijd wordt iemand in Engelsch-Indië buiten de maatschappij geworpen, indien hij het Christendom aanneemt; doch het aantal Christenen is reeds zóó groot, dat zij reeds een afzonderlijken stand vormen. En deze Christenen maken den kern der bevolking uit. Zodoende heeft de straf opgehouden een straf te zijn.

Geheel Voor-Indië is reeds bezaaid met Zendings-stations en tot diep in het binnenland, in den hoofdzetel van het Boedhisme, zijn er Christelijke kerken opgericht. Het onderwijs der kinderen is er in handen der Christenen, en zelfs de Zenana's, die honderden jaren gesloten waren voor elke mededeeling van het Evangelie, zijn ontsloten door zulk een eenvoudig middel, als alleen de Goddelijke Voorzienigheid gebruiken kan.

De *Zenana's* zijn n.l. de verblijfplaatsen der vrouwen, die bij de Boedhisten in strenge afzondering leven, en door afzonderlijke slaven bewaakt worden.

Deze Zenana's nu zijn ontsloten door niets meer dan eene borduurnaald eener Zendelingsvrouw. Deze laatste had n.l. met kunstige hand een paar pantoffels geborduurd, die zij naar een Zenana ter bezichtiging zond. Een uitnoodiging volgde; de vrouwen en meisjes werden de leerlingen der Christelijke dame in de edele borduurkunst. En ziet! terwijl de vingers ijverig bezig waren met borduren, vond de Zendelingsvrouw gelegenheid, aan de harten harer leerlingen dat scharlaken snoer te strengelen, waardoor zij verbonden werden aan den Zaligmaker harer zielen.

Ziedaar, M. V.! den aanvang der sinds dien zoo beroemd geworden *Zenana-zending*, die thans honderden

vrouwen in haar dienst heeft en jaarlijks een uitgaaf eischt van een half millioen gulden.

Daarbij, M. V. ! God heeft den Heidenen het vertrouwen op hun eigen goden ontnomen. Zoo verheerlijkt als het Boedhisme thans in Europa wordt, zoo veel minachting vindt het in Indië. De Heidenen hebben een voorgevoel van het naderend einde des Heidendoms. Het gaat hen als den soldaat van het Midianitische leger, wiens kameraad in den droom een groot gerstebrood gezien had, dat het legerkamp verpletterde, en die, bij het vernemen daarvan, uitriep: Dat is het zwaard van Gideon, den zoon van Joas! — „Laat *ons* met rust; onze kinderen kunnen toch niet anders dan Christenen worden”, zeggen de Boedhisten in Engelsch-Indië. — „Ik vertrouw mijn eigen Goden niet meer!” riep de koning van Siam uit. — „Japan kan in de toekomst niet anders doen, dan het Christendom aannemen, want alles, wat Japan heeft, heeft het aan het Christendom te danken”, schreef Fukawaza, een Japansch staatsman, die zelf nog Heiden is. — Kortom, God is overal bezig de sterkte des Heidendoms neder te werpen.

En niet alleen het Heidendom, ook het *Roomsch-Catholicisme* is in de hartader aangetast. Schitterend treedt het Pausdom nog op in landen met een gemengde bevolking, maar in eigenlijk Roomsche streken ligt het te zieltogen. Terwijl in Italië de Roomsche kerken ledig staan, en de priesters in een oude, gescheurde soutane zich verhuren als boerenknechts, worden de kerken der Waldenzen met den dag te klein. — God heeft deze landen wonderbaar voor Zijn Evangelie ontsloten. In het *land der Inquisitie* geniet thans de Protestantsche kerk de bescherming der wet. In *Frankrijk*, waar voor anderhalf honderd jaar nog de rook van de brandstapels den hemel verduisterde, bloeit thans de *Mac-All-Zending*. De dragonades en ontbanningsdicten van Lodewijk de XIV hebben

met
opliet

er het Protestantisme gebogen, — gebroken is het niet. Met verjongde kracht richt het fier de kruin weer omhoog; langzamerhand worden de Protestanten weer meester van het intellectueele Frankrijk; zij bezetten de voornaamste regeeringsposten, en worden, — volgens Rome — voor dit land opnieuw een staatsgevaarlijke macht. — Toen in 1879 de troepen van Victor Emanuël een bres schoten in de Porta Pia, was het eerste voertuig, dat de Eeuwige stad binnendrong, een *Bijbelwagen*; en ondanks de vervloekingen der Pausen werd er vlak tegenover den cathedraal van St. Pieter een Protestantsche kerk opgericht.

Wanneer men deze dingen nagaat, die God tot stand heeft gebracht, dan moet men de handen ineen slaan van verbazing. Eeuwenoude slagboomen heeft Hij verbrijzeld, alsof het stroohalmen waren. Het is een werk, als dat van den Engel des Heeren, die Petrus met één slag de ketenen van handen en voeten deed vallen, en alle grendelen en deuren van zelf deed openspringen. De muren des Heidendoms zijn omver geworpen, als de muren van Jericho. Ieder soldaat van het leger van den hemelschen Jozua kan recht tegenover zich de veste des vijands binnenstormen. De droppelen van onder den dorpel zijn niet alleen op wonderbare wijze aangegroeid tot een stroom, maar deze stroom heeft ook bruisend en schuimend allen tegenstand verbroken, en zich een weg gebaad tot het „Galilea der Heidenen.”

II. In de tweede plaats zouden wij U aantonen, hoe de stroom des Evangelies niet alleen door God op wonderbare wijze naar de wereld des Heidendoms is geleid, maar ook hoe de wateren van dien stroom aldaar de dorre plaatsen hebben gesteld tot een hof des Heeren.

Practische menschen vragen altijd allereerst: Welke *gevolgen* zal dit hebben? Wat levert het op? En ook in

de zaak der Zending hebben zij, dunkt mij, alle recht, zoo te vragen. Het Woord Gods is een Woord des *Levens*, en zijn bestemming is *leven* te wekken in de dorre doodsbeenderen. Christus is de Levensvorst, en leven is het, wat van Hem uitstraalt. „Zijt Gij de Messias, of verwachten wij een anderen?” zoo deed Johannes de Dooper, in een aanval van moedeloosheid, door zijne discipelen aan Jezus vragen.¹⁾ En welk antwoord geeft Jezus, om te bewijzen, dat Hij waarlijk de van God gezondene is? „Gaat heen,” zegt Hij, „en vertelt, wat gij gezien hebt: de blinden worden ziende, de dooven hoorende, en de dooden worden opgewekt.” Wat is dus het bewijs, dat Hij de Christus is? Dit: dat de blinden ziende, de dooven hoorende, de dooden opgewekt worden!

Een gemeente dus, waar niets van dat alles te vinden is, waar nooit gehoord wordt van geestelijk-blinden, die ziende worden, van geestelijk-dooden die opgewekt worden, mag daarom wel eens ernstig onderzoeken, of het wel waarlijk de Christus is, dien zij heeft, en of zij soms niet voor een *dooden* Heiland geknield ligt in plaats van voor een *levenden*. Het kan zijn, dat een deel des zaads op den weg door de vogelen wordt opgepikt; dat een ander deel op de rots verzengd wordt; dat een ander deel in de doornen wordt verstikt. Maar als er van het zaaisel *heelemaal niets* terecht komt, dan is er alle aanleiding tot de vraag: Hebt gij wel goed zaad in uw akker gezaaid?

Gij weet, hoe de reizigers in de woestijn soms smachten naar een druppel vocht. Maar hoe zullen zij het water ontdekken? Zij hebben daartoe een zeer eenvoudig middel: zij kijken slechts, of zij niet ergens een groen plekje of het loof van geboomte ontdekken. En waar

¹⁾ Matth. 11.

zij dit zien, daar klopt hun het hart reeds van vreugde, want dáár is water.

De droppelen van onder den dorpel wiesen niet slechts aan tot een beek, waar men niet door kon gaan, maar de profeet zag ook aan den oever „zeer veel geboomte van deze en van gene zijde.” Zoo ook hebben de wateren des Levens niet alleen de Heidenwereld bevochtigd, maar zij hebben daar ook nieuw leven doen uitspruiten; barre zandwoestijnen zijn geworden tot een vlakte van Saron, onvruchtbare tronken tot eikeboomen der gerechtigheid. De akker der Zending is niet alleen door God heerlijk toebereid, maar Hij geeft ons ook de eerstelingen te aanschouwen van het golvend graan, dat er op gewassen is. Doen wij, M. V.! als de discipelen, en lezen wij, al gaande langs dezen akker, hier en daar een korenaar af.

In de eerste plaats wil ik dan gedenken aan u, **MARIA RAFA RAWAWY**, gij heldin; vrouw, die met uw zwakke krachten meer hebt gedragen, dan eenig man wellicht in staat zou zijn geweest, en die niet moede zijt geworden!

Maria Rafa Rawawy was de echtgenoot van een hooggeplaatst officier op Madagaskar. Onder de regeering van koning Radama was daar het Christendom gepredikt, en had er in korten tijd reusachtige vorderingen gemaakt. Het is opmerkelijk, op welke wijze de Heere op deze vrouw beslag legde. Zij was een ijverige dienaar van afgoden, en een besliste vijandin van het Christendom. Op zekeren dag bracht zij met haar man een bezoek aan een vervaardiger van afgodsbeelden, om eene bestelling bij hem te doen. Het afgrijselijk beeld moest nog denzelfden dag worden gemaakt, en Maria bleef bij den beeldsnijder eten. Zij zag, hoe hij enkele takken en brokken van den boom waaruit hij het beeld vervaardigde, opnam en in den haard wierp, waarboven de ketel met rijst hing te koken. Rafa Rawawy lette daar echter toen

niet op; ze betaalde haar twee daalders en vertrok. — Kortens tijd daarna kreeg zij echter bezoek van een vriendin, die het Christendom had aangenomen. Deze sprak met haar over den weg der zaligheid, en over het Woord Gods, dat zij bij zich droeg. Zij wilde er Rafa Wawawy iets uit voorlezen, en sloeg open bij Jesaja 44, waar zij las: „*De helft (van het hout) brandt hij in het vuur; bij de andere helft daarvan eet hij vleesch Het overige nu daarvan maakt hij tot een god, tot een gesneden beeld; hij knielt er voor neder en bidt het aan, en zegt: Red mij, want gij zijt mijn God!*” . . . En niemand van hen brengt het in zijn hart, en er is noch kennis noch verstand dat hij zeggen zou: de helft daarvan heb ik verbrand in het vuur, ja, op de kolen daarvan heb ik spijs gebakken, ik heb vleesch daarbij gebraden en ik heb gegeten; en zou ik het overblijfsel daarvan tot een gruwel maken? Zou ik nederknielen voor hetgeen van een boom gekomen is?” — Dit woord drong als een pijl in haar hart. Zij zag de nietigheid in van den dienst der afgoden en leerde zoeken naar Hem, die zich vinden laat van degenen, die naar Hem vragen met hun gansche hart, en wien zij nu diende met evenveel ijver, als zij het vroeger de stomme beelden gedaan had. — Toen de vervolging onder Ravonarola uitbrak, behoorde deze vrouw onder de eerst aangeklaagden, en wat zij toen geleden heeft voor de zaak des Heeren, is haast niet te beschrijven. Zij werd beschuldigd een „bidster” te zijn, en bekende volmondig wat haar ten laste werd gelegd, namelijk, dat zij overal, in huis en in het veld, om genade en vergeving had gebeden tot den God der Christenen. Op koninklijk bevel werd haar huis ter plundering overgegeven aan het gepeupel, dat haar het dak letterlijk boven het hoofd afbrak en haar zelve op straat wierp. In ellendigen toestand werd zij hier door vier politiebeambten opgepakt, en in de gevangenis geworpen. Den volgenden dag zou zij worden ter dood gebracht.

Doch dienzelfden nacht ontstond er een vreeselijke brand te Tamatawe, en in de drukte en in de verwarring werd Rafa Rawawy vergeten. Vijf maanden bracht zij nu door in de gevangenis, krom gebogen onder het gewicht der ketenen, waarmee men haar had beladen. Eindelijk werd zij door de koningin als slavin verkocht naar het binnenland. Aldaar aangekomen, werd zij indachtig gemaakt aan het woord des Heilands: „Wanneer zij u in de eene stad vervolgen, vliedt in de andere stad”, en zij besloot te ontvluchten. Wat zij op dezen tocht, die maanden lang duurde, geleden heeft, gaat alle verbeeldingskracht te boven. De gevaren der omzwervingen van Enæus met zijn driehonderd strijders, bekend uit het gedicht van Virgilius, zinken in het niet bij wat deze zwakke vrouw heeft doorworsteld. De eenvoudige vermelding daarvan moet elk mensch tot tranen roeren, tranen van medelijden met haar lot, tranen van dankbaarheid aan den Heere, die zich in hare zwakheid machtig heeft betoond en haar uit den muil des leeuws heeft verlost.

Niet minder trouw aan den Heiland zijner ziel betoonde Bor-Sing, „die lieflijke onder de Prinsen van Indië”. Al is het ook, dat hij er niet zooveel voor heeft moeten lijden, hij heeft toch alles, wat deze wereld begeerlijks biedt, schade geacht, om de uitnemendheid van de liefde van Christus.

Bor-Sing was de zoon van den Radja van Cherra, en had de weelde van het hof zijns vaders verlaten, om in de Zendingsschool de „parel van groote waarde” te zoeken. De oude radjah kwam te sterven, en bode op bode werd op Bor-Sing, die rechtens troonopvolger was, afgezonden, om hem te bewegen, van het Christendom afstand te doen, ten einde zijns vaders zetel te kunnen bezetten. — „Ik kan mijn zwaard afleggen en wegwerpen; ik kan mijn kleed afleggen en wegwerpen;

maar hoe kan ik vergeten en verloochenen, wat Jezus aan mijn ziel gedaan heeft?" riep hij uit. „Maar het kost u de kroon!" werd hem toegevoegd. „Wees niet bevreesd," antwoordde hij bedaard, „ik heb reeds een andere kroon: de kroon der onverderfelijkheid, welke mij de Heere in dien dag geven zal, en niet alleen aan mij, maar aan allen, die Zijn verschijning in onverderfelijkheid hebben liefgehad."

Een ander voorbeeld van hartvernieuwende genade levert de blinde **BARTIMEÛS** van de Sandwich-eilanden.

Deze blindgeborene werd door God uit de diepste diepte van het Heidendom opgehaald. Toen hij gedoopt werd, gaven de zendelingen hem den naam van Bartimeüs, en wanneer er ooit een voorbeeld gevonden wordt, van wat het evangelie vermag in een arme zondaarsziel, dan is het voorzeker deze blinde. Hij was een prediker van zeldzame kracht, en hij kon den menschen „de hardste waarheden zeggen met de zachtmoedigheid van een engel." Het is niet te zeggen, waardoor hij de meeste menschen tot Christus heeft gebracht: door zijn vurige en welsprekende woorden, of zijn innig-Godzaligen levenswandel. Zóó thuis was deze blinde in de Schrift, dat het gemis zijner oogen voor hem geen beletsel te noemen was. Hij kende niet alleen om zoo te zeggen den Bijbel letterlijk van buiten, maar wist ook met zeldzame nauwkeurigheid aan te wijzen, waar deze of gene Schriftuurplaats te vinden was. — Deze man levert een eigenaardige illustratie op bij het woord des Heilands: „Ik ben tot een oordeel in de wereld gekomen, opdat degenen, die zien, blind worden, en die blind zijn ziende mogen worden."

Toen Robert Moffat naar Zuid-Afrika toog, werd hij reeds in Europa gewaarschuwd tegen een Hottentotsch hoofdman, die **AFRIKAANDER** genaamd werd. Deze naam is in de geschiedenis van het zwarte werelddeel even berucht,

als die van Atilla in het Blanke. Hij was in Z.-Afrika het spook, waarmee men de jeugd vrees aanjoeg, en de verhalen zijner gruweldaden deden den hoorders een rilling van afgrijzen door de leden loopen. Het gouvernement stelde een prijs op zijn hoofd, maar hij hield zich in veiligheid achter de Vaalrivier, waar hij door zijn duivelachtige wreedheid de schrik was van blanken en zwarten. Moffat ondernam het, naast dezen tyran te gaan wonen, en ziet! in dezen woesteling kwam een zoodanige verandering, dat hij een nieuw mensch mocht heeten. Hij werd van de wreedste de zachtmoedigste man; hij werd een vriend en helper van allen, die met hem in aanraking kwamen; hij werd een Schriftonderzoeker en welhaast een prediker des evangelies. Hij was een leeuw geweest, en is een lam geworden.

Bijna eenzelfde natuur als die van Afrikaander, was GUERGIS, een Armenisch rooverhoofdman.

Aan roovers heeft men in Armenië nooit gebrek gehad, maar Guergis was een der ergste; ja, hij was voor Armenië, wat Schinderhannes was voor Europa.

Nu was in die streken door een Amerikaansch genootschap eene Christelijke school gesticht, en het gelukte, ook het dochttertje van Guergis deze school te doen bezoeken.

Na eenigen tijd kwam de roover eens uit nieuwsgierigheid, met geweer en dolk gewapend, in de school, om naar zijn dochttertje te zien. De onderwijzeres sprak tot de kinderen over de liefde Gods, maar hij begon luide te spotten en te schelden. Zijn eigen dochter bad voor hem. Hij hief de gebalde vuist op om haar te slaan, doch God hield zijn arm terug. Dagen achtereen ging hij daarmede door, totdat de Heere hem op zekeren dag plotseling, als door een bliksemstraal tegen den vloer wierp, zooals Hij eenmaal Saulus op den weg naar Damaskus

ter aarde sloeg. Guergis ging als een gebroken man naar buiten. Hij weende en bad, en verklaarde, dat een hel nog verdraaglijk moest zijn bij de pijn, die hij leed.

Toen mocht de onderwijzeres, juffrouw Fisk, het middel zijn, om hem toe te roepen.: „Saul, broeder! word ziende.” En van af dat oogenblik kon men hem van dorp tot dorp zien trekken met Bijbel en Gezangboek in plaats van met geweer en dolk, overal verkondigende, wat groote dingen God aan zijn ziel had gedaan, terwijl hij zich onderweg den tijd kortte, door met zijn prachtige stem de bergen van zijn vaderland te doen weergalmen van liederen, als: „Rots der Eeuwen, troost in smart!” en „Mijn Heiland heeft zijn bloed geplengd.” En op zijn sterfbed nam hij afscheid van de wereld onder dezen juichtoon: „O, 't was vrije genade, vrije genade!”

Tot hiertoe bespraken wij het werk Gods onder *bijzondere personen*; thans werpen wij een blik op de veranderingen, die *gansche volken* ondergingen. En wat wij hier ontmoeten, gaat de stoutste verbeeldingskracht te boven. De veranderingen, door het Evangelie teweeggebracht, spotten met elke psychologische verklaring, en er blijft niets anders over, dan te zeggen: „Van den Heere is dit geschied, en het is wonderlijk in onze oogen!”

Van het jaar 1853 tot het jaar 1879, dus gedurende een tijdperk van vijf en twintig jaren, arbeidde de Lone-Zending zonder eenige vrucht. *Tengola* werd bewerkt en bewerkt, maar, helaas! het scheen, alsof al deze arbeid een ploegen op rotsen was. Men overwoog reeds, of het niet wenschelijk zou wezen, dit terrein te verlaten en elders zijn krachten te beproeven.

Doch ziet! wat gebeurde? God bezocht dit volk met hongersnood. De Zendelingen wezen het volk op de

straffende hand Gods voor hun verhardheid en ongeloof des harten. Zij deelden hun laatste brood met de inlanders en leden voorts mede. Toen gingen der schare de oogen open. „Indien de oordeelen Gods op de aarde zijn, dan leeren de volken gerechtigheid”. Dat woord werd ook hier bevestigd. Door boete en berouw gedreven

EEN NEGERVADER ONDER DE DUISTERNIS DES HEIDENDOMS.

over zooveel versmaden liefdearbeid Gods, verdrong zich het volk om de Zendelingen, teneinde van hen woorden des eeuwigen levens te vernemen. In den tijd van 21 dagen werden 5492 bekeerlingen gemaakt, ja op één dag zelfs 2222. Zóó overvloedig was deze regen des Heiligen Geestes, dat de Zendelingen zelf verschrikt

werden van deze krachtige openbaring Gods, evenal Mozes, die een deksel moest leggen op zijn gezicht, wijl hij bevond dat zijn menschelijke oogen niet bestand waren tegen den glans van Hem, die rijdt op saffieren wolken. In een tijd van 45 dagen werd er een gemeente gevormd

EEN NEGERVADER ONDER HET LICHT DES EVANGELIES.

van 11000 zielen, zoodat de Zendelingen verlegen waren, de zaak aan hun genootschap mede te deelen.

Ziet daar, M. V.! werkingen des Heiligen Geestes, die wellicht alleen door die van den eersten Pinksterdag worden overtroffen.

In het jaar 1816 landde een Duitsche schoenmaker, Wilhelm Johnson, als Zending te Sierra-Leona, op de Westkust van Afrika. Hij vond daar een 1000-tal Zwarten, die onlangs uit de slavenschepen verlost, en hier aan land gezet waren. Het was een bevolking, ellendiger dan ellendig; samengelezen uit twee en twintig verschillende stammen, en naar het scheen onverbeterlijk. Diefstal, rooverij en moord heerschten er op groote schaal. Zij hokten bijeen in ellendige hutten, en hadden van het huwelijk of van zedelijkheid niet het minste begrip. Hun godsdienst bestond in een soort duivelen-aanbidding en ging gepaard met allerlei gruwelen. —

Welnu, M. V.! ofschoon deze schoenmaker reeds in 1823 stierf, heeft hij het toch nog mogen beleven, dat aan deze kust orde en welvaart kwamen in plaats van de vroegere wanorde en ellende. Het huwelijk verving er de onbeteugelde hoererij; het heidensche rooven en moorden hield op; er kwam onder deze menschen zulk een dorst naar kennis, dat er geen scholen genoeg te bouwen waren, en bij Johnsons dood stond er een gemeente van 2000 zielen te weenen aan zijn groeve.

JOHN WILLIAMS had reeds eenige jaren bij zijn vader aan 't aambeeld gestaan, toen de Heere hem in 't hart gaf, zijn leven toe te wijden aan de Zending. Deze smidsjongen is de apostel geworden der Zuidzee-eilanden. De toestand der menschen van de Zuidzee-eilanden verschilden in zooverre van die der bewoners van de kust van Sierra-Leona, die ik u zooveer beschreef, dat die van Polynesië voor het grootste gedeelte daarenboven ook nog menschetters waren.

„De eilanden zullen wachten op „ijne leer“, zegt de Schrift, en dit woord is letterlijk in vervulling gegaan. Zoodra de tijding des Evangelis daargelonde begon gepredikt te worden, konden er geen Zendelingen genoeg naar dit

reusachtige eilandenrijk worden uitgezonden. Wanneer er ooit een ongeschikt terrein was om te evangeliseeren, dan was het zeker wel op deze Zuidzee-eilanden, waar de bevolking verspreid is over duizenden eilanden, die soms dagen, ja weken zeilens van elkaar liggen. Maar ziet, onder deze eilanders heerschte zulk een dorst naar de blijde Boodschap des Heils, dat zij in hunne vlerkprauwen van het eene eiland naar het andere voeren, om de Zendelingen achterna te gaan, en te hooren. Het is alsof de Psalmddichter het oog heeft gehad op deze volken, als hij schrijft:

Het woeste volk zal voor Hem knielen;
 Zijn vijand likt het stof;
 En Tarsis voert met rijke kisten,
 Geschenken naar Zijn hof
 Met giften zullen langs de troomen
 De koningen der zee,
 En Scheba nevens Seba komen,
 Hem smeekend om den vree.

Binnen den tijd van één jaar hadden op de Hervey-eilanden alle 7000 inwoners hun afgodsbeelden weggegoorpen, en een Christelijke kerk gesticht van 607 voet lengte.

Bij de geboorte van koningin POMARE kwamen de eerste Zendelingen op de Samoa-eilanden, en toen deze vorstin op 70-jarigen leeftijd in haar Heere en Heiland ontsliep, waren al deze eilanden, 300 in getal, reeds geëvangeliiseerd. Er is thans wellicht op de Samoa-eilanden geen enkel huis, waar niet dagelijks Gods Woord gelezen wordt, of het moest het huis van een Europeaan zijn. Zware stormen zijn sinds wel over Samoa heengevaren; goddeloosheid naam-Christenen hebben getracht er het goede geloof te verstikken; de hebzucht der Duitsche koloniale politiek heeft zelfs een tijdlang den duivel over

deze eilanden als zijn buit doen juichen; maar Gods hand heeft Zijn werk niet laten varen. Samoa staat naast, ja, in vele opzichten boven de beschaafde natiën, en wat meer is, het is nog altijd een parel aan de koningskroon van Christus.

Van het eiland *Tierra del Fuego* zeide eens de beroemde natuuronderzoeker, CHARLES DARWIN, dat, naar zijn inzien, van deze menschen nooit iets terecht zou komen, en een Zendingspost op deze eilanden verloren moeite zou zijn. God heeft echter het woord van dezen ongeloovige beschaamd, en DARWIN heeft zijn nederlaag erkend, door schatplichtig te worden aan de Zending, tot een bedrag van 60 gulden 's jaars.

Het moet echter erkend worden, wanneer er ooit redenen waren tot wanhopen, dan was het hier. Het land was vol afgoden van hout en van steen, en er waren bijna evenveel tempels en tempeltjes als er huizen waren.

De eerste Zendeling, die alhier de banier des kruises plantte, was de kapitein ALLEN GARDNER, een lid van de Baptisten-gemeente. Daar niemand van de inlanders den moed had, om zijn bijgeloof te overwinnen, ten einde met hen eenige gemeenschap te kunnen uitoefenen, moest de Zendeling met al zijn helpers van honger en gebrek omkomen. Men vond later zijn uitgeteerd lijk onder een boom, en daarbij een papiertje, waarop hij zijne laatste woorden had geschreven: „Doch gij mijn ziel, zwijg Gode, want van Hem is mijn verwachting.” ¹⁾

En ziet! M. V.! God heeft de verwachting van dezen Zijn dienstknecht niet beschaamd doen uitkomen. De Baptisten-Zendelingen, die in zijne plaats traden, mochten acht jaren later vermelden, dat $\frac{1}{2}$ der volwassen bevolking lidmaat was der Christelijke kerk, en $\frac{2}{3}$ der kinderen

¹⁾ Ps. 62.

leerlingen waren der Christelijke school. Tegenwoordig onderhouden de inwoners van Tierra del Fuego hun eigen kerk en hun eigen Christelijke school, en het Amerikaansch Baptisten-genootschap ontvangt van dit eiland jaarlijks zoo veel voor de Zending, dat het per hoofd ongeveer 42 gulden bedraagt.

Een toonbeeld wat het Heidendom wordt, buiten God, leverden nog in het begin dezer eeuw de Fidzji-eilanden op. De Moordbaai aldaar herinnert nog aan de ongelukkige bemanning van de expeditie van la Perouse, die daar in 1787 door de inlanders werd overvallen, vermoord en opgegeten.

Het menscheneten was daar zoo in zwang, dat er afzonderlijke rooftochten naar naburige eilanden werden ondernomen, om menschen vleesch machtig te worden. Het volk was des duivels buit met alles wat het was en had, en hij deed met hen wat hij wilde. Het leven van elken inwoner des lands was, naar de uitdrukking der Schrift, „als tegenover hem hangende”; de man werd door zijn buurman, de vrouw door haar echtgenoot, het kind door zijn moeder beschouwd met den roofzieken blik van de vraatzucht, die slechts op een gelegenheid wacht, om haar slachtoffer te dooden en te verslinden. Gelijk een dronkaard de slaaf is van zijn hartstocht voor den drank, en daar alles, alles voor opoffert, zoo waren de Fidzjiërs de slaven van hun hartstocht voor menschen vleesch, die de heiligste inspraken der natuur het zwijgen oplegde. Bij elke godsdienstige plechtigheid werden een of meer slaven geslacht en opgegeten. Wanneer de prauw van een hoofdman in zee werd gebracht, werd hij voortgeschoven over de naakte lichamen van een aantal slaven, die onder het gewicht van het zware vaartuig gekraakt en tot brij gemalen werden.

Moord en diefstal heerschten er op onbepaalde schaal;

daar zij altijd oorlog voerden met elkaar, bezat hun taal geen woord voor „vrede”, evenmin als voor „huwelijk” en „zedelijkheid”, daar al deze begrippen onbekend bij hen waren.

Op den 12en October 1835 landden aldaar de twee Methodisten-Zendelingen, WILLIAM CROSS en DAVID GARGILL.

Langzamerhand verdwenen oorlog, moord, veelwijverij en menscheneten, en 15 jaar later waren op deze eilanden 200 kerken; het personeel van predikanten en onderwijzers bedroeg 2350, en dat der Avondmaalgangers 26000.

Wanneer men thans in de stad Bau op de Fidzji-eilanden de hoofdkerk betreedt, wordt de aandacht getrokken door een reusachtigen steen, die ingericht is tot doopvont, maar die aan een der zijden duidelijk de sporen vertoont van bloed en van brein. Deze steen lag vroeger voor den Heidenschen hoofdtempel, die hier eenmaal stond; en die sporen van bloed en brein zijn afkomstig van de arme slaven, die, alvorens geofferd en opgegeten te worden, met hunne hoofden tegen dezen steen te morzel werden geslagen.

Dat is een der weinig overgebleven gedenkteeken des Heidendoms op de Fidzji-eilanden. De Fidzjiërs zijn als de man uit het Evangelie, uit wien het legioen duivelen werd uitgeworpen; men vindt hen zittende aan de voeten van Jezus, gekleed en wèl bij hun verstand.

Wanneer men zulke werkingen des Heiligen Geestes nagaat, M. V.! dan is er alle reden, om verbaasd te staan en elkander toe te roepen, wat Paulus toeriep aan de Joden te Antiochia:

„Mannen broeders! Ziet toe, dat over u niet kome het oordeel, 't welk voorspeld is door den profeet, zeggende: ziet gij verachters, verwondert u, en verdwijnt! Want Ik werk een werk in uwe dagen, een werk, 't welk gij niet zult gelooven, zoo het u iemand verhaalt.”¹⁾)

¹⁾ Hand. 10, Jes. 28, Hab. 1.

De stoutste verbeeldingskracht schiet te kort bij wat de werkelijkheid ons in deze eeuw der Zending te aanschouwen geeft. De Engel des Heeren is dezen verloren hoop Zendelingen voorgedaan, en de kleinste hunner is geworden tot duizenden. De droppelen van onder den dorpel zijn uitgegaan en hebben den woestijn gesteld tot een lieflijkheid als van Thirza.

„O, onze God, wie is een God gelijk Gij, die wonderheden doet op de aarde?”

Wij hebben onzen tocht langs den akker der Heidenwereld volbracht. Wij hebben gezien, hoe wonderbaar God dezen akker heeft toebereid, en welke heerlijke vruchten Hij er ons van te aanschouwen geeft. Maar we mogen niet heengaan, zonder nog eenmaal een blik te hebben geworpen op de onmetelijke velden, die daarachter liggen, en nog altijd op den ploeg des landmans wachten; niet heengaan zonder een blik te hebben geworpen in ons eigen hart, om te onderzoeken, hoe wij zelve staan tegenover dit heerlijke werk Gods.

Het schijnsel des Evangelies is er; ook in de Heidenwereld heeft het zijn stralen geworpen, en wij hebben ons heden mogen verheugen in zijn glans. Maar „indien wij ons verblijden in het licht, laat ons ook gedenken aan de duisternis”, want die is groot. We zien hier ¹⁾ een aanschouwelijke voorstelling van het bevolkingscijfer des aardbodems. Elk vakje stelt een millioen menschenzielen voor. Het aantal Protestanten is voorgesteld door een witte tint, vervolgens komen we tot de Grieksch- en Roomsche-Katholieke kerken; nog lager volgen de Mo-

¹⁾ Achter den spreker was een zeer vergrootte reproductie opgehangen van de grafische voorstelling, die in dit boekje tegenover den titel een plaats vindt, en die de lezer vriendelijk wordt uitgenoodigd eens aandachtig te bezien.

hammedanen met de Joden en gaandeweg wordt de kleur donkerder, totdat eindelijk het breede veld aanbreekt van het zwart des Heidendoms. O, zeker! het Licht is er, maar welk een baaierd van duisternis staat daar nog altijd tegenover!

Wachter op de heil'ge muren,
 Wachter! wijkt nog niet de nacht?
 Ach, wij tellen rust'loos d' uren,
 Tot ons d'ochtend tegenlacht,
 Als 't gesternte gaat verbleeken,
 Als het duister is gewoken,
 En de zon op berg en dal,
 Warme stralen werpen zal.

Maar, waar er ook reden is voor dezen zucht des verlangens, daarom toch niet versaagd, M. V!

Ziet! vertoont zich uit het donker,
 Niet alreé der bergen top?
 Gaat met zacht en rein geflonker
 Ginds de morgenster niet op?
 Heid'nen houden op te dwalen
 In de doodsche schaduw dalen;
 Met ontsluierd aangezicht
 Groeten zij het ríjzend licht. ¹⁾

De eerstelingen des akkers zijn reeds daar, en — heft uwe oogen op — ik zeg u, dat ook de velden alreede wit zijn, om te oogsten.

Wat staat gij dan ledig op de markt?

O, gij kerk des Heeren, in plaats van u te bedroeven over deze breede banen van millioentallen Heidenen, moest gij er u over *schamen*, want van deze achthonderd vier en zeventig perken der duisternis gaan achthonderd vier en zeventig millioen aanklachten op tot de bron der Gerechtigheid, — aanklachten tegen u!

¹⁾ Uit Gez. 237.

Het is heden ¹⁾ de dag waarop wij gedenken, hoe voor nu 300 jaren de eerste Nederlandsche schepen het anker lieten vallen ter reede van Bantam. Wat hebben wij gedaan met die volken, die God aan onze hoede heeft toevertrouwd? O, M. V.! in plaats van onzen bruinen broeders het Evangelie te brengen, zijn wij gelijk geweest aan dien onrechtvaardigen dienstknecht, dien zijn heer gesteld had over zijne mededienstknechten, om ze ter rechter tijd het bescheiden deel spijsen te geven, maar die ze honger liet lijden en hen kwalijk behandelde ²⁾. Wij zijn geweest als de vier melaatsche mannen van Samaria, die gevallen waren in het verlaten legerkamp der Syriërs, en gouden en zilveren sieraden en kleederen namen en het verbergden, zonder te gedenken aan den nood der hongerende bevolking in de stad ³⁾.

O, mijn Broeders en Zusters, wij doen niet recht! „Deze dag is een dag van goede boodschap, en wij zwijgen stil. Indien wij vertoeven tot aan den morgen, zoo zal ons de ongerechtigheid vinden. Komt, laat ons opstaan, en dit aan het huis des konings boodschappen!”

De eerste legerbenden van koning Jezus hebben zich in slagorde gesteld tegen het Heidendom. Er is een geruisch in de toppen der moerbeiboomen, dat ons verkondigt, dat de overwinning des Heeren zal zijn. Er is een beving des Allerhoogsten in het kamp zijner vijanden, die de barensnood is hunner nederlaag. De Heere doet vuur en zwavel regenen op Zijn haters. De sterren des hemels strijden mede uit hunne loopbanen.

Het bazuïngeluid klinkt langs de bergen, en roept gansch Israël op tot den heiligen krijg, zelfs de vrouwen om den buit te deelen.

¹⁾ Zie Inleiding.

²⁾ Matth. 24.

³⁾ Kon. 6 en 7.

Zon sta stil te Gibeon en gij, maan! in het dal van Ajalon, totdat de Heere zijn vijanden zal hebben verdelgd!

Is er *iemand* in ons midden, die den moed heeft in dezen strijd achter te blijven?

O, M. V.! *helden* zijn ons voorgegaan. Laat ik er enkele van noemen, opdat hun voorbeeld ons aanvure en opwekke tot liefde voor de zaak des Heeren.

Ik wijs u dan op een LIVINGSTONE, die jaren lang, duizenden mijlen reizende, in het woeste Afrika door-bracht. Door honderden koortsen uitgeput, sleepte hij zich voort tot de Zambesi; men vond hem in knielende houding in zijn armelijke hut. Biddende had hij den geest gegeven....

Op een ROSINE KRAFF, die door dat zelfde Afrika haar man volgde op de vlucht door de onmetelijke bosschen, achtervolgd door woedende vijanden. Midden in de wildernis beviel zij op deze vlucht van een kind, dat zij doopte met den Arameeschen naam voor „traan”. „Stel mijn graf in het midden van dit volk”, zeide zij, toen zij, te midden harer smarten haar einde voelde naderen, „begraaf mij in hun midden, opdat zij mogen weten, hoe lief ik hen gehad heb”.

Op een JOHN PATON, die zijn *alles* op het altaar legde, om op de Nieuwe-Hebriden het Evangelie te verkondigen. Welk een vervolging heeft deze dienstknecht des Heeren gedragen! Dag en nacht door duizend dooden gekweld, gejaagd als een dier van den eenen boom in de andere, bleef hij op op zijn post, onvervaard en ongebogen, zelfs toen zijn geliefde echtgenoot door de werpspeer van een heiden van zijn zijde was weggerukt. Toen hij voor het eerst weer den Engelschen bodem betrad na jaren arbeidens, was hij zelfs de taal van zijn vaderland vergeten.

„Er wonen Kannibalen; ze zullen u slachten en opeten!” had men hem toegeroepen, toen hij voor de eerste maal naar zijn arbeidsveld zou gaan.

„Welnu, wat zou dat?” antwoordde Paton op eenvoudigen, maar bestraffenden toon, „*ik* zal wellicht worden verslonden door de Kannibalen, maar *gij* zult in elk geval opgegeten worden door de wormen; ik zie dus niet, welk verschil er in dat geval is tusschen u en mij.”

„Gedenken wij deze onze voorgangers, die het Woord Gods gesproken hebben, en volgen wij hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling.”¹⁾

Maar ik weet wat *gij* zeggen wilt: deze allen waren *reuzen* in den kamp des Heeren, en ik !”

Welnu, M. V.! indien dezen in de *voorhoede* van het leger Gods hebben gestaan, — er is plaats ook in de *achterhoede*.

Kunt *gij* niet met een Jozua strijden in het dal, — *gij* kunt toch met Mozes op den berg de handen des *gebeds* uitbreiden²⁾.

- »Kunt *gij* naast de stoutste zeilers
- »U niet wagen in den strijd,
- »Waar de golf nu berghoog wentelt,
- »En zich straks als afgrond splijt
- »Ook aan 't strand zijn schepelingen,
- »Draag hun zorg en arbeid mee;
- »Gij kunt licht de hand eens leenen,
- »Waar een vaartuig steekt in zee!”

Is er hier een weduwe, die slechts eene handreiking kan doen van enkele penningen? — De Heere kan ze meer verklaren dan alle schatten der rijken. Is er in ons midden een jongske, dat slechts enkele gerstebrooden en een paar vischjes heeft? — Laat hij ze nederleggen aan de voeten des Heilands; Zijn zegenende handen kunnen ze doen vermenigvuldigen tot spijze voor duizenden.

„Gij zult niet *ledig* komen voor het aangezicht des Heeren”, zoo luidde de wet van het oude Israël. Welnu,

¹⁾ Hebr. 13.

²⁾ Ex. 17.

wat is er in uwe hand, waarmede **gij** den Heere zoudt tegentreden, als dankoffer? Indien er zoo iets als een plicht der dankbaarheid bestaat, hoe groot moet dan onze dankbaarheid wel niet zijn **jegens** Hem, die alles, alles opgaf voor ons, toen wij nog vijanden waren, die zelfs zijn leven voor ons veil heeft gehad? O, **gij** allen, mannen en vrouwen! ik roep u heden op ter rekenschap uwer schuld tegenover Jezus Christus, en ik vraag u met den ontrouwen rentmeester: Hoeveel zijt **gij** mijn Heere schuldig? **Gij** Christen, die eenmaal rondzwierft als een melaatsche buiten de poort van het Samaria der wereld, dat u niet meer voldeed en u trouwens ook had uitgestooten uit zijn midden, maar die anderzijds ook bevreesd waart, u op genade of ongenade te wagen binnen het legerkamp van den heiligen God, — hoeveel zijt **gij** mijn Heere schuldig voor de schatten der genade, die **gij** gevonden hebt in Zijn tenten? En **gij**, die nog niet kunt roemen in het:

»Mij is erbarming wedervaren,
»Erbarming duizendmaal verbeurd»,

hebt ook *gij* Jezus Christus niet ergens dank voor te weten? **Gij** hebt gehoord van de menschenlachterijen, van den moord en den diefstal in 't donker Afrika en op de Fidzji-eilanden. Hoe komt het, dat ook in ons midden diezelfde toestanden niet heerschen? Vanwaar komt het, dat **gij** u moogt bewegen in een geordende maatschappij en veiligheid geniet van eigendom en leven? Is ook dit geen zegen van het kruis van Christus? **Gij** die buiten het Christendom staat, nochtans, hoeveel zijt ook *gij* schuldig aan Jezus Christus?

Indien Hij nog in ons midden ware, zooals Hij eenmaal in het midden was van Israël, zwervende van oord tot oord, menigmaal zonder een plaats te hebben, waar Hij het moede hoofd kon nederleggen — o, ik weet het:

dan zouden er velen onder ons zijn, die het zich een eer zouden rekenen, Hem een peluw te spreiden, en den onvervalschten nardus hunner dankbaarheid te plengen op Zijn voeten.

Maar dat is nu voorbij. De dagen Zijns vleesch, „waarin Hij gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden” ¹⁾, zijn geëindigd. Zijn voeten staan thans in de gouden straten en de doornenkroon des lijdens heeft Hij afgelegd voor de gloriekroon der overwinning.

Doch wat wij Hem niet meer kunnen aanbieden, Hij heeft ons bevolen het te schenken aan de armen en zieken en dwalenden, die Hij ons in Zijne plaats achterliet.

De laatste wensch van een dierbaar wezen, dat van ons weggenomen wordt, geldt steeds voor heilig. Welnu, het laatste woord, dat Jezus op aarde tot ons gesproken heeft, was een bevel: „Predikt het Evangelie aan alle volken!” Is er iemand in ons midden, die wenscht te doen alsof dit liefdewoord nooit gesproken ware?

„God wil het!” was de algemeene kreet van Europa, als antwoord op de prediking van PETER den kluizenaar en onder die leuze trokken millioenen heen ter kruisvaart naar de heilige stad. Ik wek u heden op ten nieuwen kruistocht tegen het heidendom, een kruistocht niet met den zwaarde, maar met het Woord des Heeren, en ik roep u toe, en de aarde roept het toe aan de hemelen:

God wil het! God wil het!

De tochten der middeleeuwen zijn geëindigd in droevige teleurstelling. Maar *deze* Kruistocht kan niet anders eindigen dan met de zege.

„Kinderen, dáár ligt de overwinning!” riep Napoleon bij een veldslag in Italië, terwijl hij met den degen op 's vijands legerkamp wees, zijn soldaten toe. Zoo ook heeft Christus, wijzende op den dag der dagen, ons beloofd, dat die dag de dag zijner zegepraal zal zijn.

¹⁾ Hebr. 5.

Zoo dan, mijn geliefde Broeders en Zusters, laat ons standvastig zijn en onbeweegeijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weten, dat onze arbeid niet ijdel zal zijn in den Heere ¹⁾). Want wonderbare vruchten hebben wij zien rijpen op de velden, waarlangs de dropelen van onder den dorpel hun weg genomen hebben, maar daar is een belofte van eindeloos meer. Welk een dorheid, welk een donkerheid hier ons oog nog moge aanschouwen, het woord van den profeet, dat zeer vast is, — wat zeg ik? — het woord van den onveranderlijken God heeft het ons vergewist: Eenmaal zal het „leven alles, waar deze beek zal komen.”

»Waterstroomen wil ik gieten,
 Spreekt de Heer, »op 't dorre land;
 »Koele bronnen zullen vlieten
 „Door 't verschroeiend Oosterzand,
 »Waar nu pelgrims smachtend gaan,
 »Zal een hof des Heeren staan.

»'s Heeren heilwoord kan niet falen,
 »Als Zijn Geest den hof doorwaait,
 »Zal het lichten in de dalen,
 »Rijpen, wat de hoop nu zaait:

»Ziet, Hij komt eens met de wolken,
 »Wien heel d'aard als Koning groet!
 »Rijz' 't Hosanna! jubelt volken!
 »Strooit uw palmen voor Zijn voet!
 »Christ'nen, Joden, Heid'nen saâm
 »Knielen dan in *Jexus'* Naam!”

AMEN.

¹⁾ 1 Cor. 15.